

शासकीय जमीन शैक्षणिक प्रयोजनासाठी प्रदान करताना आकारावयाच्या दरांमध्ये सुधारणा करणे, शैक्षणिक प्रयोजनासाठी झालेली अतिक्रमणे नियमानुकूल करणे व शैक्षणिक संस्थांना प्रदान केलेल्या जमिनीच्या वापराच्या अनुषंगाने दिशानिर्देश देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: जमीन-२६२१/प्र.क्र. ०३/ ज-३

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक: ३१ जुलै, २०२३

संदर्भ :-

१. शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.एलआरएफ-१०८३/७११३४/सीआर-३४७८/ जी-६, दिनांक ८.२.१९८३
२. शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.एलआरएफ-१०८३/१४९६/सीआर-३७००/ जी-६, दिनांक ११.५.१९८४
३. शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. एलआरएफ-१०९२/प्र.क्र.८७/ज-१, दिनांक ३०.६.१९९२ व दिनांक २०.७.१९९२
४. शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. एलआरएफ-१०९३/ प्र.क्र. ६१/ ज-१, दिनांक २०.७.१९९५

प्रस्तावना :-

राज्यामध्ये प्राथमिक व माध्यमिक शैक्षणिक प्रयोजनासाठी शासकीय जमीन वाटपासंदर्भात महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ आणि महाराष्ट्र जमीन महसूल (सरकारी जमिनींची विल्हेवाट करणे) नियम, १९७१ मधील तरतुदी अन्वये शासन निर्णय, दिनांक ८/२/१९८३, दिनांक ११/५/१९८४ अन्वये धोरण विहित केले आहे. सदर धोरणानुसार जमिनीचे दिनांक १/२/१९७६ रोजीचे बाजारमुल्य विचारात घेण्यात येते. सदर धोरण निश्चित करून बराच कालावधी लोटलेला असून दरम्यानच्या कालावधीमध्ये जमिनीच्या किंमतीमध्ये मोठ्या प्रमाणात वाढ झाली आहे.

संदर्भ (३) व (४) येथील शासन निर्णयान्वये शासकीय जमिनी महाविद्यालयांसाठी व उच्च माध्यमिक विद्यालये तथा कनिष्ठ महाविद्यालये यांना प्रदानासमयी आकारावयाची सवलतीची किंमत / भाडेपट्ट्याचे दर सुधारित केले आहेत. तथापि, सदर धोरण निश्चित करून देखील बराच कालावधी लोटलेला असून दरम्यानच्या कालावधीमध्ये जमिनीच्या किंमतीमध्ये मोठ्या प्रमाणात वाढ झाली आहे.

त्यामुळे प्राथमिक व माध्यमिक शैक्षणिक प्रयोजनासाठी तसेच महाविद्यालयांसाठी व उच्च माध्यमिक विद्यालये तथा कनिष्ठ महाविद्यालये यांना शासकीय जमिनी प्रदानासमयी

आकारावयाची सवलतीची किंमत / भाडेपट्ट्याचे दर सुधारित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

पूर्व प्राथमिक शिक्षणासाठी शासकीय जमीन मंजूर करण्याकरिता कोणते दर आकारावेत, याबाबत शासनाच्या प्रचलित धोरणामध्ये तरतूद नसल्यामुळे यानुषंगाने दर निश्चित करण्याची बाब देखील शासनाच्या विचाराधीन होती.

उच्च शिक्षण प्रयोजनासाठी दिलेली जमीन प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण प्रयोजनासाठी आणि प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण प्रयोजनासाठी दिलेली जमीन उच्च शिक्षण प्रयोजनासाठी वापरास परवानगी देणे, यापुर्वी शैक्षणिक संस्थांना क्रीडांगणासाठी दिलेली जमीन अन्य शैक्षणिक प्रयोजनासाठी वापरण्यास परवानगी देणे, शैक्षणिक प्रयोजनासाठी भाडेपट्ट्याने दिलेल्या जमिनी कब्जेहक्काने रुपांतरित करण्यास परवानगी देणे यानुषंगाने निर्णय घेण्याची बाब देखील शासनाच्या विचाराधीन होती.

तसेच शैक्षणिक प्रयोजनाचा वापर हा सार्वजनिक वापर असल्याने, आणि त्याची मदत समाजोन्नती करीता होत असल्याने, महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ अंतर्गत तयार करण्यात आलेल्या महाराष्ट्र जमीन महसूल (सरकारी जमिनीची विल्हेवाट करणे), नियम १९७१ मधील तरतुदीनुसार शैक्षणिक प्रयोजनाची दिनांक ०१ जानेवारी, २०१५ रोजी पर्यंतची शासकीय जमिनीवरील अतिक्रमणे नियमानुकूल करण्याची बाब देखील शासनाच्या विचाराधीन होती.

यानुषंगाने शासनाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे:-

शासन निर्णय :-

०१. पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक (इ. ११ वी व १२ वी पर्यंतची कनिष्ठ महाविद्यालये) तसेच महाविद्यालये यांना शैक्षणिक प्रयोजनासाठी शासकीय जमीन प्रदान करताना आकारावयाचे सुधारित दर तसेच शैक्षणिक संस्थांना प्रदान केलेल्या जमिनीचा शैक्षणिक प्रयोजनांतर्गत बदल करून वापर करण्यास मान्यता देताना यापुढे आकारावयाचे दर खालीलप्रमाणे असतील:-

अ.क्र	शिक्षण संस्था / प्रयोजन	भोगाधिकार मूल्याचा / अधिमूल्याचा दर / वार्षिक भाडेपट्ट्याचा दर
१	२	३
(१)	पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक (इ. ११ वी व १२ वी पर्यंतची कनिष्ठ महाविद्यालये) या प्रयोजनासाठी शासकीय जमीन प्रदान करणे --	(१) कब्जेहक्काने जमीन प्रदान करणे- जमिनीच्या प्रचलित बाजार मुल्याच्या २०% (२) वार्षिक भाडेपट्टीने -- वरील प्रमाणे येणाऱ्या रक्कमेवर शासनाने विहीत केलेल्या भाडेपट्ट्याच्या दराने.

(ii)	उच्च शिक्षणासाठी, म्हणजेच कला, विज्ञान, वाणिज्य, विधी इ. महाविद्यालये, हॉस्पिटलशी संलग्न मेडीकल कॉलेज, पॉलिटेक्निक संस्था, इंजिनिअरींग, डी. एड. कॉलेज, बी. एड. कॉलेज व अन्य तत्सम महाविद्यालयीन शिक्षण संस्था या प्रयोजनासाठी शासकीय जमीन प्रदान करणे --	(१) कब्जेहक्काने शासकीय जमीन प्रदान करणे:- जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या ३०% (२) वार्षिक भाडेपट्टीने -- वरील प्रमाणे येणाऱ्या रक्कमेवर शासनाने विहीत केलेल्या भाडेपट्ट्याच्या दराने.
(iii)	पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षणासाठी दिलेली जमीन उच्च शिक्षणासाठी वापरण्यास परवानगी देणे --	(१) कब्जेहक्काने:-- जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या २५%. तथापि, सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या पूर्व मान्यतेशिवाय वापर सुरु झाला असल्यास, जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या ३% अतिरिक्त अधिमूल्य आकारण्यात यावे. (२) वार्षिक भाडेपट्टीने-- जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या २५% प्रमाणे येणाऱ्या रक्कमेवर शासनाने विहीत केलेल्या भाडेपट्ट्याच्या दराने. तथापि, सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या पूर्व मान्यतेशिवाय वापर सुरु झाला असल्यास, जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या ३% अतिरिक्त अधिमूल्य आकारण्यात यावे.
(iv)	उच्च शिक्षणासाठी दिलेली शासकीय जमीन पूर्ण किंवा अंशतः भाग पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक, उच्च माध्यमिक शिक्षणासाठी वापरण्यास परवानगी देणे --	कोणतीही रक्कम आकारु किंवा कमी करण्यात येऊ नये. मात्र, ज्यादा भरलेली रक्कम परत मिळणार नाही. तथापि, सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या पूर्व मान्यतेशिवाय वापर सुरु झाला असल्यास, जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या ३% अधिमूल्य आकारण्यात यावे.
(v)अ	शैक्षणिक संस्थांना क्रिडांगणासाठी दिलेली जमीन किंवा जमिनीचा अंशत भाग उच्च शिक्षणासाठी वापरायचा वापरण्यास परवानगी देणे-	(क्रिडांगण प्रयोजनासाठी आवश्यक जमीन ठेवून उर्वरीत जमीन)(१) कब्जेहक्काने:-- जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या २५%. तथापि, सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या पूर्व मान्यतेशिवाय वापर सुरु झाला असल्यास, जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या ३% अतिरिक्त अधिमूल्य आकारण्यात यावे.

		<p>यावे.</p> <p>(२) वार्षिक भाडेपट्टीने --</p> <p>जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या २५% प्रमाणे येणाऱ्या रक्कमेवर शासनाने विहीत केलेल्या भाडेपट्ट्याच्या दराने. तथापि, सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या पूर्व मान्यतेशिवाय वापर सुरु झाला असल्यास, जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या ३% अतिरिक्त अधिमूल्य आकारण्यात यावे.</p>
(v)ब	<p>शैक्षणिक संस्थांना क्रिडांगणासाठी दिलेली शासकीय जमीन किंवा जमिनीचा अंशतः भाग पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक, उच्च माध्यमिक शिक्षणासाठी वापरण्यास परवानगी देणे</p>	<p>(क्रिडांगण प्रयोजनासाठी आवश्यक जमीन ठेवून उर्वरीत जमीन)</p> <p>(१) कब्जेहक्काने:-</p> <p>जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या १५%.</p> <p>तथापि, सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या पूर्व मान्यतेशिवाय वापर सुरु झाला असल्यास, जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या ३% अतिरिक्त अधिमूल्य आकारण्यात यावे.</p> <p>(२) वार्षिक भाडेपट्टीने ६ जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या १५% प्रमाणे येणाऱ्या रक्कमेवर शासनाने विहीत केलेल्या भाडेपट्ट्याच्या दराने.</p> <p>तथापि, सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या पूर्व मान्यतेशिवाय वापर सुरु झाला असल्यास, जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या ३% अतिरिक्त अधिमूल्य आकारण्यात यावे.</p>
(vi)अ	<p>प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षणासाठी भाडेपट्ट्याने दिलेली जमीन कब्जेहक्काने रुपांतरीत करावयाची असेल तर --</p>	<p>जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या १५%.</p>
(vi)ब	<p>उच्च शिक्षणासाठी व उच्च माध्यमिक शिक्षणासाठी भाडेपट्ट्याने दिलेली जमीन कब्जेहक्काने रुपांतरीत करावयाची असेल तर --</p>	<p>जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या २५%.</p>

(vii)	विद्यापिठाला जमीन मंजूर करणे	<p>(१) राज्य शासनाच्या अखत्यारितील विद्यापिठांसाठी शासकीय जमीन राज्य शासनाच्या संबंधित प्रशासकीय विभागाला विनामूल्य मंजूर करण्यात यावी.</p> <p>(२) अभिमत विद्यापीठे, खासगी विद्यापीठे व इतर विद्यापिठांसाठी जमिनीची प्रचलित बाजारमूल्याची ३०% किंमत आकारून शासकीय जमीन कब्जेहक्काने प्रदान करण्यात यावी. भाडेपट्ट्याने जमीन मंजूर करताना कब्जेहक्काप्रमाणे येणाऱ्या रकमेवर शासनाने विहित केलेल्या भाडेपट्ट्याच्या दराने जमीन मंजूर करण्यात यावी.</p>
(viii)	व्यवस्थापनात बदल होताना-	<p>व्यवस्थापनात बदल होताना, संबंधित जिल्ह्याच्या जिल्हाधिकारी यांची पूर्व मान्यता घेणे बंधनकारक राहिल. अशी पूर्वमान्यता देताना उच्च शैक्षणिक प्रयोजनाकरिता जमिनीच्या चालू बाजारभावाच्या ३०% मूल्यांकनावर १% अधिमूल्य आकारण्यात यावे. तसेच पूर्व प्राथमिक/ प्राथमिक/ माध्यमिक शैक्षणिक प्रयोजनाकरिता जमिनीच्या चालू बाजारभावाच्या २०% मूल्यांकनावर १% अधिमूल्य आकारण्यात यावे. मात्र, पूर्वमान्यतेशिवाय व्यवस्थापनात बदल झाले असल्यास, अतिरिक्त ०.५% अधिमूल्य आकारण्यात यावे.</p>
(ix)	शैक्षणिक संस्थेला सवलतीच्या दराने दिलेली जमीन सदर संस्था शैक्षणिक गुणवत्ते वाढ करण्याकरीता इतरांशी जमीन / जमिनीवरील इमारतीचा काही भाग वापराबाबत करार करत असेल तर --	<p>प्रदान केलेल्या जमिनीचे हस्तांतरण करता येणार नाही.</p> <p>इतर व्यक्ती / संस्था / कंपनी यांचेबरोबर भागीदारीमध्ये शैक्षणिक उपक्रम राबविताना शासनाची पूर्वमान्यता घेणे बंधनकारक राहिल. अशी पूर्वमान्यता देताना उच्च शैक्षणिक प्रयोजनाकरिता आवश्यक जमिनीच्या चालू बाजारभावाच्या ३०% मूल्यांकनावर १०% अधिमूल्य आकारण्यात यावे. तसेच पूर्व प्राथमिक/ प्राथमिक/ माध्यमिक शैक्षणिक प्रयोजनाकरिता जमिनीच्या चालू बाजारभावाच्या २०% मूल्यांकनावर १०% अधिमूल्य आकारण्यात यावे. मात्र, पूर्वमान्यतेशिवाय असे करारनामे झाले असल्यास अतिरिक्त ५% अधिमूल्य आकारण्यात यावे.</p>

०२. दिव्यांगांच्या शाळेसाठी शासन निर्णय, क्र. जमीन-१०/२००३/प्र.क्र.४०१/ज-१, दिनांक २५ जुलै, २००७ मध्ये विहित केलेल्या दरानेच जमीन मंजूर करण्यात यावी.

तसेच, दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम २०१६ मधील तरतुदी विचारात घेता, दिव्यांगांच्या महाविद्यालयांसाठी शासन निर्णय, क्र.जमीन-१०/२००३/प्र.क्र.४०१/ज-१, दिनांक २५ जुलै, २००७ मध्ये विहित केलेल्या दरानेच (म्हणजेच जमीन कब्जेहक्काने देताना संबंधित जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या ५% दराने किंमत आकारून व जमीन भाडेपट्ट्याने देताना संबंधित जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या ५% किंमतीवर ७.५ % दराने प्रतिवर्ष भाडेदराने ३० वर्षांच्या कालावधीसाठी) जमीन मंजूर करण्यात यावी.

मात्र, उपरोक्त सवलत दिव्यांगांसाठी शाळा / महाविद्यालय सुरू असेपर्यंतच राहिल. संबंधितांनी सदर शासकीय जमिनीवरील दिव्यांगांसाठीची शाळा / महाविद्यालय बंद केल्यास सदर शासकीय जमीन संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी शासन जमा करावी.

०३. उच्च शिक्षण, उच्च माध्यमिक तथा कनिष्ठ महाविद्यालय, प्राथमिक शिक्षण यांसाठी प्रदान केलेली संपूर्ण शासकीय जमीन किंवा सदर जमिनीचा अंशतः भाग, संबंधित जमीन धारकास दिव्यांगांच्या शाळेसाठी अथवा महाविद्यालयासाठी वापरावयाचा असेल तर अशी परवानगी देता येईल. अशी परवानगी देताना कोणतीही अतिरिक्त रक्कम वसूल करण्याची गरज राहणार नाही. तसेच भरलेली रक्कम संबंधितांना परत मिळणार नाही. तथापि, अशी जमीन भाडेपट्ट्याने दिलेली असेल व ही संपूर्ण जमीन अथवा त्या जमिनीचा अंशतः भाग दिव्यांगांच्या शाळेसाठी अथवा महाविद्यालयासाठी भाडेपट्ट्यानेच वापरावयाचा असल्यास, जेवढी जमीन या प्रयोजनासाठी वापरण्यात येणार आहे, त्या जमिनीच्या प्रमाणात (Prorata Basis) शासन निर्णय, क्र. जमीन-१०/२००३/ प्र.क्र.४०१/ ज-१, दिनांक २५ जुलै, २००७ मधील तरतुदीनुसार सुधारित दराने वार्षिक भुईभाडे निर्धारित करून ते वसूल करण्यात यावे. सदर भुईभाडे निर्धारित करताना संबंधित जमिनीच्या वापरास अशी मान्यता ज्यावेळी देण्यात येईल त्यावेळीच्या प्रचलित वार्षिक दर विवरणत्रातील दरानुसार जमिनीचे मूल्यांकन विचारात घ्यावे

०४. महानगरपालिका क्षेत्रात, नगरपालिका / नगरपरिषद व ग्रामीण क्षेत्रात शासन निर्णय, क्र. जमीन-१०/ २००३/ प्र.क्र.४०१/ज-१, दिनांक २५ जुलै, २००७ मधील तरतुदीनुसार दिव्यांगांच्या शैक्षणिक संस्थांकरिता प्रदान केलेल्या / करावयाच्या शासकीय जमिनीवरील बांधकामापैकी काही क्षेत्र शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्र.एलबीएल-१०८६/ २६४४/ प्र.क्र.१९६/ग-८, दिनांक १४/६/१९८८ मधील तरतुदीनुसार परवाना फी आकारून अधिक लाभदायी प्रयोजनाकरिता वापरण्यास परवानगी देताना, अशा जमिनीच्या प्रचलित बाजारमुल्याच्या ५% इतकी किंमत विचारात घेवून भाडेपट्ट्याच्या प्रचलित दराने परवाना फी आकारावी व या परवाना फी च्या दरामध्ये दर १५ वर्षांनी सुधारणा करण्यात यावी.

०५. तसेच शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. एलआरएफ-१०९२/प्र.क्र.८७/ज-१, दिनांक ३०/६/१९९२ अन्वये विहित केलेल्या धोरणाप्रमाणे एखादया संस्थेस उच्च शिक्षणासाठी

शासकिय जमीन प्रदान करण्यात आली असेल, किंवा यापुढे या शासन निर्णयाप्रमाणे एखाद्या संस्थेला उच्च शिक्षणासाठी शासकीय जमीन प्रदान करण्यात आली असेल, अशा प्रकरणी जर उच्च शिक्षणाच्या एका शाखेतून दुस-या शाखेकडे वापराच्या प्रयोजनात बदल करावयाचा असल्यास अथवा उच्च शिक्षणाच्याच वापराच्या व्याप्तीत वाढ करावयाची असल्यास, (उदा. (१) इंजिनिअरींग कॉलेज साठी दिलेली जागा वैद्यकीय महाविद्यालयासाठी वापरणे किंवा (२) इंजिनिअरींग यांसह वैद्यकीय महाविद्यालय सुरु करणे इत्यादी) अशा वापराच्या प्रयोजनात बदल करण्यास जिल्हाधिकारी सक्षम राहतील. तसेच सदर जमीन उच्च शिक्षणाच्या मुळ प्रयोजनातच वापरात येत असल्याने, यासाठी कोणतेही अतिरिक्त अधिमूल्य अथवा रक्कम आकारण्याची आवश्यकता नाही.

तथापि, पूर्व मान्यतेशिवाय वरीलप्रमाणे प्रयोजनात बदल झाला असल्यास, जमिनीच्या प्रचलित बाजारमूल्याच्या रकमेवर १ % इतके अधिमूल्य आकारण्यात यावे.

०६. शैक्षणिक प्रयोजनाचा वापर हा सार्वजनिक वापर असल्याने, आणि त्याची मदत समाजोन्नती करीता होत असल्याने, महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ अंतर्गत तयार करण्यात आलेल्या महाराष्ट्र जमीन महसूल (सरकारी जमिनीची विल्हेवाट करणे), नियम १९७१ मधील तरतुदीनुसार शैक्षणिक प्रयोजनाची दिनांक ०१ जानेवारी, २०१५ रोजी पर्यंतची शासकिय जमिनीवरील अतिक्रमणे प्रकरण परत्वे अनुज्ञेय क्षेत्राच्या मर्यादेत नियमानुकूल करता येतील. याकरिता शासनाची मान्यता आवश्यक राहिल. अशी अतिक्रमणे नियमानुकूल करताना अतिक्रमण नियमानुकूल करण्याच्या तारखेला सदर जमिनीचे असलेले पूर्ण (१००%) बाजारमूल्या इतकी किंमत जमिनीचे भोगाधिकार मुल्य म्हणून आणि या भोगाधिकार मुल्याच्या २०% इतकी रक्कम दंड म्हणून आकारून वसूल करण्यात यावी. तसेच, अशा अतिक्रमण धारकांकडून अतिक्रमणाच्या संपूर्ण कालावधीची आकारणी आणि महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ च्या कलम ५०, पोट कलम (२) अन्वये आवश्यक असल्याप्रमाणे दंड आकारून वसूल करण्यात यावा. शैक्षणिक प्रयोजनाची दिनांक ०१ जानेवारी, २०१५ रोजी पर्यंतची शासकीय जमिनीवरील अतिक्रमणे नियमानुकूल करण्याचे प्रस्ताव प्रकरण परत्वे निर्णय घेण्यासाठी संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी तातडीने शासनास सादर करावेत.

०७. शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार शासकीय जमीन प्रदान करण्यास सक्षम असलेले प्राधिकारी हे सदरहू शासन निर्णयाच्या अनुषंगाने प्रकरणपरत्वे कार्यवाही करण्यास सक्षम असतील. मात्र, अ.क्र. ०१ मधील अ.क्र. (ix) बाबत कार्यवाही करण्यास शासन सक्षम राहिल व अ.क्र. ०१ मधील (viii) आणि अ.क्र.०५ बाबत कार्यवाही करण्यास संबंधित जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी सक्षम राहतील.

तथापि, शासन निर्णयातील अ.क्र.०१ मधील (iii) ते (vi) ब येथे नमूद प्रकरणी सक्षम प्राधिकार्यांच्या पूर्व मान्यतेशिवाय वापर सुरु झाला असल्यास अथवा (viii) येथे नमूद केलेल्या प्रकरणी व्यवस्थापनात बदल झाला असल्यास, शासनाची पूर्व मान्यता घेवून त्यानंतर जिल्हाधिकारी यांनी अधिमूल्य आकारणे आवश्यक राहिल.

०८. शासनाच्या प्रशासकिय विभागांना अथवा त्यांच्या नियंत्रणाखालील प्राधिकरण/ संस्था/ महामंडळ यांना शासनाने महसूल विभागामार्फत शासकिय जमीन प्रदान केलेली असल्यास, त्यांना अशी शासकीय जमीन थेट कोणत्याही व्यक्ती अथवा संस्था यांना शैक्षणिक अथवा अन्य कोणत्याही प्रयोजनार्थ परस्पर प्रदान करता येणार नाही. तथापि, सदर शासकीय जमीन शैक्षणिक अथवा अन्य प्रयोजनार्थ प्रदान करणे आवश्यकच असल्यास, अशी जमीन संबंधित प्रशासकीय विभाग अथवा त्यांच्या नियंत्रणाखालील प्राधिकरण /संस्था /महामंडळ यांना प्रथमतः शासनास प्रत्यार्पित करावी. तदनंतरच, अशी जमीन शासनाकडून संबंधित जमिनीची मागणी करणा-या व्यक्ती अथवा संस्था यांना शासनाचे जमीन प्रदानाच्या अनुषंगाने प्रचलित धोरण विचारात घेऊन, अशी जमीन प्रदान करण्याबाबत उचित निर्णय घेण्यात येईल.

०९. यापुढे शैक्षणिक प्रयोजनार्थ शासकीय जमीन प्रदान करतांना जमीन प्रदान आदेशात, जमीन प्रदानानंतर शर्तभंग केल्यास, आणि तो प्रचलित धोरणाप्रमाणे नियमानुकूल न केल्यास अशी प्रदान केलेली शासकीय जमीन शासन जमा करण्यास पात्र राहिल, या अटीचा समावेश करण्यात यावा.

१०. यापुढे शैक्षणिक प्रयोजनासाठी ५ वर्षापेक्षा जास्त कालावधीसाठी भाडेपट्ट्याने मंजूर करण्यात येणाऱ्या शासकीय जमिनीचे भूईभाडे प्रति ५ वर्षांनी सुधारित करण्यात यावे. भूईभाडयामध्ये अशी सुधारणा करताना त्या-त्या वेळचे जमिनीचे बाजारमूल्य व या धोरणातील सवलतीचे दर विचारात घेवून भूईभाडे निश्चित करण्यात यावे. अशी अट जमीन प्रदान आदेशामध्ये निश्चित घातली जाईल, याची दक्षता घेण्यात यावी.

११. सदर शासन निर्णय मा.राज्य मंत्रिमंडळाच्या दि.१६/०७/२०२३ रोजीच्या बैठकीतील निर्णयास अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

१२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२३०७३११९०७४१६११९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(संतोष वि. गावडे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

- ३) मा. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा. उप मुख्यमंत्री यांचे उप सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) मा. मंत्री (महसूल), यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) मा. अपर मुख्य सचिव, (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) अ.मु.स.(महसूल), महसूल व वन विभाग, यांचे विशेष कार्य अधिकारी, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
- ११) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र १/२, मुंबई / नागपूर.
- १२) महालेखापाल (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र १/२, मुंबई / नागपूर
- १३) सर्व विभागीय आयुक्त.
- १४) जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक, भूमि अभिलेख, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १५) सर्व जिल्हाधिकारी.
- १६) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई.
- १७) सर्व अधीक्षक, भूमि अभिलेख.
- १८) सर्व कार्यासन अधिकारी/ उप सचिव /सह सचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १९) निवड नस्ती (कार्यासन ज-३)
